

5. Lapsen tuki

KORVAA vuoden 2019 seudullisen varhaiskasvatussuunnitelman luvun 5, sivla 16.6.2022

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty¹. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden.

Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Varhaiskasvatuksen järjestäjä² on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin. Mikäli lapsen tuen tarpeet sitä edellyttävät, lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen pienryhmässä tai erityisryhmässä.

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen.

Tuen järjestämisen ja toteuttamisen vastuut

Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää tuen järjestämisen käytännöistä, toteuttamisesta, toimintatavoista ja arvioinnista päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi annettavan tuen vaikuttavuutta ja riittävyyttä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää yhteistyörakenteista, vastuista ja toimintatavoista liittyen huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä monialaiseen yhteistyöhön. Monialaisen yhteistyön osalta päätetään myös työnjako eri toimijoiden kanssa tuen järjestämisessä. Varhaiskasvatuksen

¹ Varhaiskasvatuslaki 15 a §

² Kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja, ks. luku 1.1

järjestäjän pyynnöstä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tulee osallistua arvioinnin tekemiseen, jos tuen tarpeen arviointi sitä edellyttää³.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa siitä, että lapsen oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkittamis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä toteutuu⁴.

Päätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta⁵. Jos kyseessä on yksityisen palveluntuottajan tuottama varhaiskasvatus, päätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta.

Jos tukea tarvitseva lapsi osallistuu useamman kuin yhden varhaiskasvatuksen järjestäjän⁶ varhaiskasvatukseen, on tuki suunniteltava, toteutettava ja arvioitava yhteistyössä⁷.

Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan.

Toimipaikan johtaja vastaa varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla⁸. Johtaja huolehtii, että henkilöstö suunnittelee lapsen tuen osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunniteltu tuki arvioidaan lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa.

Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä. Erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa. Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja/tai ryhmässä toteutettavaa opetusta⁹. Tuki voi olla säännöllistä, osa- tai kokoaikaista. Sitä voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksena tai yhteisopettajuutena lapsen ryhmän opettajan kanssa. Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa¹⁰. Varhaiskasvatuksen opettajaksi ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi kelpoinen henkilö on vastuussa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista.

Perhepäivähoitaja vastaa ryhmänsä lasten tuen toteuttamisesta. Tuen suunnittelu ja arviointi voidaan tehdä yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan ja/tai erityisopettajan kanssa¹¹. Lapsen

³ Varhaiskasvatuslaki 15 d §

⁴ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

⁵ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

⁶ Kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja, ks. luku 1.1

⁷ Varhaiskasvatuslaki 15 b §

⁸ Varhaiskasvatuslaki 31 §

⁹ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

¹⁰ Varhaiskasvatuslaki 15 d §

¹¹ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

edun sitä edellyttäessä, voidaan yhteistyössä huoltajan kanssa keskustella, että lapsi siirtyy päiväkotiin saadakseen tarvitsemaansa tukea.

Varhaiskasvatuksessa voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia¹², joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan. Tämä voi myös tarkoittaa esimerkiksi sitä, että avustaja auttaa muita lapsia, kun varhaiskasvatuksen opettajan toimii tukea tarvitsevan lapsen kanssa ja tuo vuorovaikutustilanteeseen lapsen yksilöllisiin tavoitteisiin liittyviä pedagogisia sisältöjä.

Savonlinnan käytänteet – uen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Savonlinnassa lapsi sijoittuu varhaiskasvatukseen lähipäiväkotiin tai -perhepäivähoitoon. Tuki annetaan lapselle viivytyksettä ja ensisijaisesti omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu edellytä siirtämistä toiseen ryhmään tai muuhun hänelle soveltuvaan varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan.

Päiväkodinjohtaja vastaa varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla.

Varhaiskasvatuksen opettajalla on vastuu tuen tarpeiden arvioinnista ja tarvittavan tuen suunnittelusta ja toteuttamisesta kaikilla tuen tasoilla. Ennaltaehkäisevää työtä tehdään varhaiskasvatuksen arjessa jatkuvasti mm. tekemällä muutoksia henkilöstön/ryhmän pedagogiseen toimintaan ja oppimisympäristöön lasten tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen opettaja, lapsi ja huoltaja käyvät keskustelua säännöllisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvistä havainnoista ja toimintatavoista.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan havainnointi ja konsultointi ovat tärkeä osa tuen tarpeen tunnistamista. Tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettaja kartoittaa ja arvioi lapsen tuen tarpeita yksilöllisemmin, jotta tuen tarpeisiin voidaan vastata mahdollisimman varhain. Havainnoiteja, kartoituksia ja arvioiteja käytetään kolmiportaisen tuen työkaluna ja mahdollisten jatkotutkimusten pohjana. Tuen tarpeen lisääntyessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan osuus tuen suunnittelussa, toteuttamisessa ja järjestämisessä lisääntyy.

Perhepäivähoitaja vastaa ryhmänsä lasten tuen toteuttamisesta. Tuen suunnittelu ja arviointi tehdään yhteistyössä lähiesihenkilön ja/tai erityisopettajan kanssa. Lapsen edun sitä edellyttäessä, voidaan yhteistyössä huoltajan kanssa keskustella lapsen siirtymisestä päiväkotiin saadakseen tarvitsemaansa tukea.

Tiedonsiirto siirtymävaiheissa

Toimintamallit siirtymävaiheiden tiedonsiirrossa helpottavat tukea tarvitsevan lapsen siirtymistä varhaiskasvatuksen eri vaiheissa. Niiden avulla varmistetaan, että kehityksen ja

¹² Varhaiskasvatuslaki 35 ja 38 §

oppimisen järjestämisen kannalta tarpeellinen tieto siirtyy lapsen mukana seuraavalle taholle. Tiedonsiirrossa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä (varhaiskasvatustuki/2018 40 - 42§).

Varhaiskasvatuksessa aloittavan tukea tarvitsevan lapsen kohdalla tutustumiskäytäntöjä muokataan yksilöllisesti perheen ja lapsen tilanteet huomioiden. Sijoittumisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa monialaista yhteistyötä.

Päiväkodissa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa käytännön tiedonsiirrosta. Perhepäivähoidossa tiedonsiirrosta vastaa perhepäivähoitaja. Tarvittaessa hän saa lähiesihenkilöltään tukea tiedon siirtämiseen. Tukea tarvitsevan lapsen asioissa varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tiedonsiirtoon. Tarvittaessa tehdään monialaista yhteistyötä.

Lapsen siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen toteutetaan paikallisesti sovitun nivelvaiheen suunnitelman mukaisesti. (Sivistyslautakunnan 1.1.2015 hyväksymä Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen -käsikirja)

5.2 Yhteistyö tuen aikana

Varhaiskasvatus järjestetään yhteistyössä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa sekä tarvitsemaansa tukea¹³. Lapsen tuki edellyttää toimivia paikallisia yhteistyörakenteita ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämistä.

Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisen keskeisistä periaatteista sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista. Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan.¹⁴

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta.¹⁵

Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia. Lapsen tuen toteuttamisen tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten silloin, kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön.

¹³ Varhaiskasvatustuki 15 a §

¹⁴ Varhaiskasvatustuki 15 d §, 4. momentti

¹⁵ Varhaiskasvatustuki 40–41 §

Lapsi voi saada tukea myös muiden lapsia ja perheitä koskevien palvelujen kautta. On tärkeää, että paikalliset lasten ja perheiden palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden lapsen tuen järjestämisessä.¹⁶

Monialainen yhteistyö

Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatus- ja perheneuvolan ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä¹⁷.

Varhaiskasvatusta järjestetään myös erikoissairaanhoidon piirissä. Varhaiskasvatuspalvelujen ja sairaalan tai muun vastaavan tahon keskinäisellä yhteistyöllä varmistetaan varhaiskasvatuksen jatkuvuus lapsen kunnon ja jaksamisen mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen turvallisten ihmissuhteiden säilymiseen.

Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta¹⁸. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisen vaihtoehtoista määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa¹⁹.

Savonlinnan käytänteet – yhteistyö tuen aikana

Varhaiskasvatushenkilöstö ja lapsen huoltaja käyvät keskustelua säännöllisesti lapsen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvistä havainnoista. Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Häntä kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan.

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista.

Luottamuksellinen ja avoin keskustelu on pohjana huolen puheeksi ottamiselle.

Lasten ja perheiden hyvinvointia tukevia yhteistyötahoja ovat Perhepalvelukeskus, lastenneuvola ja neuvolan perhetyö, varhaiskasvatuksen perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu,

¹⁶ Varhaiskasvatuslaki 7 § ja HE 40/2018 vp, s. 87–88

¹⁷ Varhaiskasvatuslaki 40–42 §

¹⁸ Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) 2 § 3 momentti

¹⁹ Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luku 5.5 Erityinen tuki

sosiaalitoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido, vammaispalvelu ja yksityiset toimijat.

Vastuut, työnjako, tuen toteutumisen seurannan ja arvioinnin käytännöt eri toimijoiden kesken sovitaan tapauskohtaisesti yhteistyössä huoltajan kanssa.

Lapsen tuen järjestäminen ja yhteistyön käytänteet Savonlinnassa

Lapsella on lausunto tuen tarpeesta varhaiskasvatukseen hakiessa	
1.	Lapsella on lääkärin tai muun asiantuntijalausunto tuen tarpeesta varhaiskasvatushakemuksen liitteenä.
2.	Tarvittaessa veon kotikäynti tuen tarpeen arvioimiseksi suunnittelun pohjaksi
3.	Monialainen yhteistyö: huoltaja, vo, pph, pkj, veo, tutkiva taho, terapeutit ja muut mahdolliset asiantuntijat →lapsen sijoittuminen varhaiskasvatukseen ja tarvittavat tukitoimet
4.	Tuen kirjaaminen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan
5.	Monialainen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman seuranta- ja arviointitapaaminen

Lapsen tuen tarpeen havaitseminen varhaiskasvatuksessa	
1. Tuen tarpeen havaitseminen: huoltajan tai ammattihenkilöstön havainnot lapsesta	
2. Huolen puheeksiottaminen	<p>a. Keskustelu huoltajan, henkilöstön ja tarvittaessa veon välillä. Asia ja tarvittavat toimenpiteet kirjataan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelmaan ja sovitaan seurannasta.</p> <p>b. Varhaiskasvatuksen verkostoryhmä 2x/vuosi: päiväkodinjohtaja, vo, veo, neuvolan terveydenhoitaja, Perhepalvelukeskus, tapauskohtaisesti sosiaalityöntekijä ja muut asiantuntijat. Huoltajan osallistuminen on mahdollista.</p> <p>c. Lapsikohtainen verkostopalaveri. Huoltaja tai ammattihenkilöstö, jotka havaitsevat lapsen tarvitsevan tukea, voivat kutsua verkostopalaverin koolle.</p>
3. Tuen järjestäminen Tukitoimista sovitaan huoltajan, vo:n/pph:n/pkj ja veon kanssa. Yhteistyöhön osallistuu tarvittavat ammattihenkilöt. Tukitoimet kirjataan lapsen vasuun.	<p>a. Seuranta- ja arviointitapaaminen; huoltaja, vo/pph/pkj ja veo → tuen vaikutuksen seuranta ja arviointi. Tukitoimet jatkuvat, muuttuvat tai päättyvät. Tukitoimien jatkuessa lapsi voidaan ohjata tutkimuksiin tai yhteistyötahojen tuen piiriin.</p> <p>b. Monialainen seuranta- ja arviointitapaaminen: huoltaja, vo/pph/pkj, veo ja tapauskohtaisesti tarvittavat ammattihenkilöt → tuen vaikutuksen seuranta ja arviointi. Tukitoimet jatkuvat, muuttuvat tai päättyvät → lapsi ohjataan tutkimuksiin (neuvola, Perhepalvelukeskus) tai yhteistyötahojen tuen piiriin → huoltajien suostumuksella tarvittaessa yhteydenotto sosiaalitoimeen tuen tarpeen arvioimiseksi</p> <p>c. Tukitoimet jatkuvat -> huoltajan kieltäytyessä viemästä lasta tarpeelliseksi koettuihin tutkimuksiin tai yhteistyötahojen tuen piiriin, tehdään asiasta lastensuojeluilmoitus.</p>
4. Tutkimukset	<p>→ neuvolan ikäkausitarkastukset</p> <p>→ Perhepalvelukeskus</p> <p>→ erikoissairaanhoido</p>

5. Tutkimusten jälkeen palautepalaveri; huoltaja, vo/pph/pkj, veo, tutkiva taho ja mahdolliset muut asiantuntijat	→ tuen kirjaaminen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan; lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen, vastuut ja työnjako
6. Monialainen lapsen varhaiskasvatussuunnitelman seuranta- ja arviointitapaaminen	

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Lapselle määritellään sopivin tuen taso²⁰ ja tuen muodot²¹ tuen antamisen periaatteiden mukaisesti, mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen tuen muodot tarkoittavat lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tukitoimia. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta.

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Lapsella on myös oikeus tuen palveluihin ja apuvälineisiin tuen tarpeen mukaan²².

Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tällaisia ovat esimerkiksi

- liikkumiseen ja muihin fyysisiin toimintoihin liittyvät järjestelyt, kuten pyörätuoliliuskat ja kaiteet tai
- lapsen kommunikaatioon, näköön, kuuloon, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen liittyvät apuvälineet, kuten kommunikointia tukevat lelut, digitaaliset sovellukset, pelit tai äänikirjat.

Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki.

Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa²³.

²⁰ Varhaiskasvatuslaki 15 a §

²¹ Varhaiskasvatuslaki 15 b §

²² Varhaiskasvatuslaki 15 c §

²³ Varhaiskasvatuslaki 35 ja 38 §

Yleinen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmetyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuki on lyhytkestoista ja/tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen. Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa tukea.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Yleinen tuki järjestetään varhaiskasvatuksen opettajan ja muun henkilöstön yhteistyössä. Mahdollisista tukipalveluista, kuten tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös²⁴.

Tehostettu tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna tehostettuna tukena, kun yleinen tuki ei riitä. Tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tukea annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja se aloitetaan heti tuen tarpeen ilmetyä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee sitä.

Lapsen tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen tarpeiden moninaistumista.

Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona²⁵. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös²⁶.

Erityinen tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla.

²⁴ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

²⁵ HE 148/2021 vp, s. 32

²⁶ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

Lapsella on oikeus saada erityistä tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityinen tuki muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista, ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Erityisen tuen antamisesta tehdään hallintopäätös²⁷.

Tuen muodot

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti²⁸. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmetyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tukitoimet suunnitellaan pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Lapsen tuki voi sisältää **pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia** tuen muotoja.

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa.

Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen kuuluvat muun muassa sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten ja erityispedagogisten työtapojen ja menetelmien käyttöä. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi.

Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia, erityispedagogisia menetelmiä voidaan suunnitella, soveltaa ja toteuttaa joko yhden lapsen, pienen ryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana. Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan²⁹. Ryhmän henkilöstörakennetta voidaan vahvistaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Lapsimäärän pienentämisellä muutetaan henkilöstön ja lasten suhdelukua siten, että lapsen tukea voidaan suunnitellusti toteuttaa ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja

²⁷ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

²⁸ Varhaiskasvatuslaki 15 b §

²⁹ Varhaiskasvatuslaki 35 § 2 mom. ja 38 § 2 momentti

avustamispalvelut, apuvälineiden käyttäminen, esteettömyyden huomioiminen sekä pien- tai erityisryhmä voivat olla lapsen tarvitsemia rakenteellisia tuen muotoja.

Hoidollisen tuen muodot tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta.

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa arvioidaan aina tapauskohtaisesti, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana lapsiryhmän perustoimintaa. Jokaisen lapsen kohdalla tehdään lapsen tilanteen kokonaisarviointi. Lapsen lääke- tai sairaudenhoito ei ole riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta, vaan hoitoa annetaan tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

Tuen pedagogisten, rakenteellisten ja hoidollisten toimintatapojen tulee olla lapsen edun ja tuen tarpeen mukaisia, ja niissä käytetään paikallista ja tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi lapsen apuvälineiden käyttöä tai avustamista suunniteltaessa tulee ensisijaisesti järjestää nämä tukitoimet niin, että lapsi on osa vertaisryhmää ja mukana samoissa tiloissa ja tilanteissa muun lapsiryhmän kanssa.

Savonlinnan käytänteet - Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen laadukas pedagogiikka

on perusta lapsen kasvuille, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Lapsen tuen tarvetta arvioidessa ensimmäiseksi tarkastellaan käytettyjä toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltavuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

Laadukas pedagogiikka on perusta yleisen, tehostetun ja erityisen tuen suunnittelulle ja toteuttamiselle.

Varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen opettaja laatii yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman. Suunnitelmaa toteutetaan, seurataan ja arvioidaan yhdessä säännöllisesti.

Yleinen tuki

Mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin tai kun huoli lapsen kasvusta, oppimisesta tai hyvinvoinnista herää, arvioidaan lapsen tarvitseman tuen toteutumista.

Lapsen tuki on lyhytkestoista ja/tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen. Lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi

soveltuvia materiaaleja, välineitä, opetusohjelmia tai osa-aikaista erityisopettajan antamaa tukea.

Varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan yleisen tuen tukitoimet yhdessä lapsen, huoltajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarvittaessa lapsi ohjataan tarkempaan tutkimukseen yhteistyössä huoltajan kanssa. Yleisestä tuesta ei tehdä hallintopäätöstä.

Tehostettu tuki

Tehostettu tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Ennen tehostettuun tukeen siirtymistä tai yleiseen tukeen palaamista varhaiskasvatuksen opettaja arvioi lapselle annetun tuen vaikuttavuutta ja tukitoimien riittävyttä yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Arviointiin osallistuu vähintään kaksi opetushenkilöstön jäsentä. Arviointi sisältää perustelut siitä, millaisista tukitoimista lapsi hyötyy ja mikä tuen taso parhaiten toteuttaa lapsen etua. Arvioinnissa hyödynnetään mahdollisesti aiemmin laadittua lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja asiantuntijalausuntoja. Arviointiin kirjataan lapsen ja huoltajien kuuleminen. Arviointi lapsen tehostetun tuen tarpeesta käsitellään moniammatillisesti ja tarvittaessa siihen osallistuu myös muita asiantuntijoita.

Arvioinnin pohjalta hallintopäätöksen tehostetun tuen antamisesta, muuttamisesta ja kumoamisesta tekee kasvatus- ja opetuspäällikkö päiväkodinjohtajan tai varhaiskasvatuksen erityisopettajan suosituksesta. Koska kyse on muutoksenhaun alaisesta hallintopäätöksestä, sijoitettujen lasten osalta huoltajien kuuleminen tapahtuu konsultoimalla lapsen asioista päättävää sosiaalityöntekijää. Päätös ja valitusosoitus lähetetään ko. sosiaalityöntekijälle. Päätös annetaan tiedoksi myös sijaishuoltajille.

Hallintopäätös, tuen taso ja toimenpiteet kirjataan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelmaan.

Eriytynen tuki

Eriytynen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Eriytystä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Eriytisessä tuessa korostuu henkilökohtainen ja erityispedagoginen ohjaus.

Ennen erityiseen tukeen siirtymistä tai tehostettuun tukeen palaamista varhaiskasvatuksen opettaja arvioi lapselle annetun tuen vaikuttavuutta ja tukitoimien riittävyttä yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Arviointiin osallistuu vähintään kaksi opetushenkilöstön jäsentä. Arviointi sisältää perustelut siitä, millaisista tukitoimista lapsi hyötyy ja mikä tuen taso parhaiten toteuttaa lapsen etua. Arvioinnissa hyödynnetään mahdollisesti aiemmin laadittua arviota, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja asiantuntijalausuntoja. Arviointiin kirjataan lapsen ja huoltajien kuuleminen. Arviointi lapsen erityisen tuen tarpeesta käsitellään moniammatillisesti ja tarvittaessa siihen osallistuu myös muita asiantuntijoita.

Arvioinnin pohjalta hallintopäätöksen erityisen tuen antamisesta, muuttamisesta ja kumoamisesta tekee kasvatus- ja opetuspäällikkö päiväkodinjohtajan tai varhaiskasvatuksen

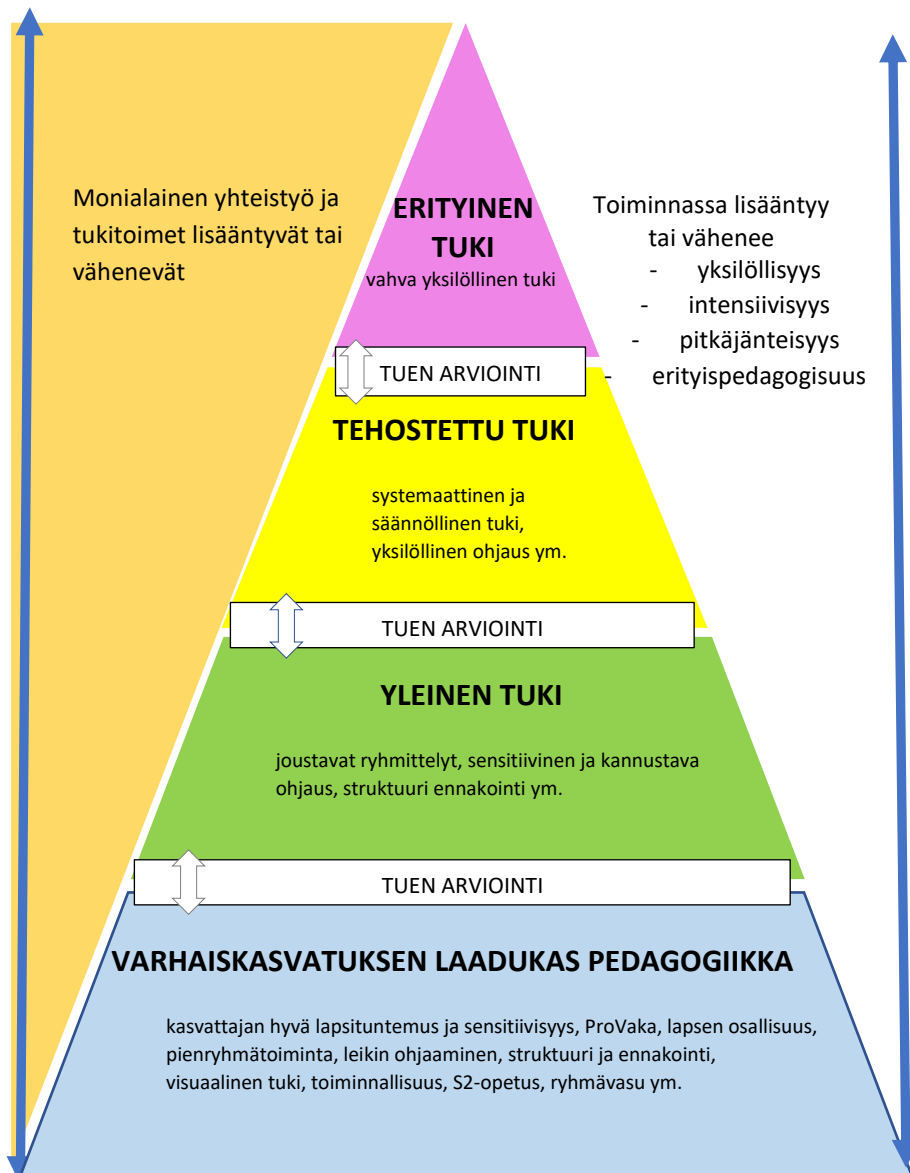
erityisopettajan suosituksesta. Koska kyse on muutoksenhaun alaisesta hallintopäätöksestä, sijoitettujen lasten osalta huoltajien kuuleminen tapahtuu konsultoimalla lapsen asioista päättävää sosiaalityöntekijää. Päätös ja valitusosoitus lähetetään ko. sosiaalityöntekijälle. Päätös annetaan tiedoksi myös sijaishuoltajille.

Hallintopäätös, tuen taso ja toimenpiteet kirjataan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelmaan.

Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti lapsen oikeus osallistua ryhmän toimintaan sen tasavertaisena jäsenenä vaatii suunnitelmallisuutta toteutuakseen.

Pidennetty oppivelvollisuus

Lapsen pidennetyn oppivelvollisuuden tarve todetaan monialaisessa yhteistyössä psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä, toteuttamisen vaihtoehdoista ja lapsen ohjautumisesta pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin on selvitetty tarkemmin Esiopetuksen opetussuunnitelmassa- Savonlinna, Enonkoski 2016 ja Kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmassa 2021.

Kaavio - Lapsen tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Savonlinnassa tuki toteutetaan inklusiivisten periaatteiden mukaisesti lapsen lähipäiväkodissa.

Rakenteellisia tukitoimia ovat pienennetyt ryhmät ja varhaiskasvatuksen avustajaresurssi kokoaikaisena tai osa-aikaisena ryhmässä. Kolmiportaisen tuen tasoilla lapselle on määritelty tuen kertoimet, joiden avulla on mahdollista suunnitella mm. ryhmäkoon pienentämistä.

Koordinoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja kartoittaa tulevaa toimintakautta varten avustaja- ja rakenteellisten tukitoimien tarpeet päiväkodinjohtajilta ja varhaiskasvatuksen erityisopettajilta. Nämä tiedot käsitellään varhaiserityiskasvatuksen työkokouksessa kasvatus- ja opetuspäällikön johdolla varhaiserityiskasvatuksen vuosikellon mukaisesti. Kasvatus- ja opetuspäällikkö päättää avustajien sijoittumisesta ja rakenteellisista tukitoimista. Rakenteelliset tukitoimet myönnetään toimintavuodeksi.

Lapsen tarvitsema lääkitys järjestetään lapsen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Vasuun kirjataan maininta erillisestä lääkehoitosuunnitelmasta.

5.4 Lapsen tuen arviointi

Varhaiskasvatuksessa lapsen tukea arvioidaan kaikilla tuen tasoilla³⁰. Lapsen tuen tarvetta, sekä tuen riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen yhteydessä tai tuen tarpeen tai oppimisympäristön muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen.

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat lapsen etua. Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista³¹.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan. Sosiaali- ja terveystieteelliset osastot osallistuvat arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä, jos arviointi edellyttää myös muuta kuin varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista asiantuntemusta tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen ratkaisujen perusteeksi.

³⁰ Varhaiskasvatuslaki 15 a ja d §

³¹ Varhaiskasvatuslaki 15 d § ja 20 §

5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki eli tuen taso, muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan³². Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen mielipide selvitetään ja huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa ja sitä arvioitaessa (luku 1.3).

Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa³³. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet. Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua.³⁴

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista³⁵. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti.

Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan luvussa 1.3 kuvatun lisäksi seuraavat asiat:

Pedagogiset tuen muodot

- varhaiskasvatuspäivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut
- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät

³² Varhaiskasvatuslaki 15 d § ja 23 §

³³ Varhaiskasvatuslaki 15 d § ja 23 §

³⁴ HE 148/2021 vp, s. 34

³⁵ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

- vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, esimerkiksi viittomien ja kuvien käyttö
- käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaa, esimerkiksi esteettömyyden huomiointi.

Rakenteelliset tuen muodot

- tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen
- henkilöstön mitoitukseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- tulkittamis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö
- pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio.

Hoidolliset tuen muodot

- perushoitoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät
- terveydenhoidolliset tarpeet, esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut.

Tuen vaikuttavuuden arviointi

- tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat.

Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveystalvet, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta³⁶.

Savonlinnan käytänteet - Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitseman tuen kirjaamisesta, toteuttamisesta ja arvioinnista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tukemana.

³⁶ HE 148/2021 vp, s. 35

Perhepäivähoidossa lapsen tarvitseman tuen kirjaamisesta, toteuttamisesta ja arvioinnista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan vastaa lähiesihenkilö yhteistyössä perhepäivähoitajan kanssa varhaiskasvatuksen erityisopettajan tukemana. Tuen toteuttamisesta vastaa perhepäivähoitaja.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa hyödynnetään kaikkia lapselle aiemmin tehtyjä arvioita ja suunnitelmia. Yhteistyöhön osallistuvat huoltajat, muu varhaiskasvatushenkilöstö ja tarvittaessa monialaiset yhteistyötahot. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden.

Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja siitä tehdään kirjaus lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin³⁷. Hallintopäätösmenttelystä noudatetaan hallintolakia. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa³⁸. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle³⁹. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämistä vastaava kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla⁴⁰. Päätös on aina perusteltava⁴¹. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu⁴².

Tehostetun ja erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tuen muodoista
- varhaiskasvatuksen toimipaikasta
- tukipalveluista⁴³.

Jos lapsen tuesta ei tehdä tehostetun tai erityisen tuen päätöstä, silloin tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös. Päätöksessä mainitaan ja päätetään seuraavista asioista:

- tukipalvelut⁴⁴.

³⁷ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

³⁸ Hallintolaki 34 §

³⁹ HE 148/2021 vp, s. 35

⁴⁰ Varhaiskasvatuslaki 62 §

⁴¹ Hallintolaki 34, 45 § 1 momentti, 47 § ja varhaiskasvatuslaki 15 a §

⁴² HE 148/2021 vp, s. 36

⁴³ HE 148/2021 vp, s. 34

⁴⁴ Varhaiskasvatuslaki 15 c ja e §

Varhaiskasvatustilain piiriin kuuluvassa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen hallintopäätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta⁴⁵. Lapsen saadessa varhaiskasvatusta ostopalveluna hankitussa varhaiskasvatuksessa hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämistä vastuussa oleva kunta. Myös palvelusetelin myöntänyt kunta tekee tukea koskevan hallintopäätöksen.⁴⁶

Lapsen varhaiskasvatusta voi järjestää useampi kuin yksi varhaiskasvatuksen järjestäjä. Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoroasumistilanteessa, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Tällöin varhaiskasvatuksen järjestäjillä on velvollisuus toimia tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Kukin toimija tekee hallintopäätöksen itse.

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan (ks. luku 5.4). Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä.

Savonlinnan käytänteet - Hallintopäätösmenettelyt (päätöksen laatiminen, muuttaminen ja kumoaminen) tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

Kasvatus- ja opetuspäällikkö tekee tehostetun/erityisen tuen hallintopäätöksen päiväkodinjohtajan tai varhaiskasvatuksen erityisopettajan esityksestä.

Hallintopäätös lapsen tarvitsemista tukipalveluista tehdään vain, jos lapsen huoltaja tai muu laillinen edustaja kirjallisesti tai suullisesti sitä pyytää.

⁴⁵ Varhaiskasvatustilain 15 e §

⁴⁶ HE 148/2021 vp, s. 30

Liite 1 Hallintopäätös